

Høringsuttalelse til Stoltenberg-utvalgets rapport om narkotika

Stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) vil med dette la seg høre om Stoltenbergutvalgets rapport om narkotika og dens 22 anbefalinger.

Vi vil starte med å komplimentere utvalget for en svært god rapport som også inneholder et menneskesyn som vi opplever som positivt, forståelsesfullt og raust. I vårt tilsvaer vil vi ikke diskutere de 22 forslagene, men heller tydeliggjøre det vi, ut fra vårt ståsted, opplever som fraværende i rapporten.

Ordet vold blir ikke nevnt

ATV er en sentral samarbeidspartner i Regjeringens arbeid med å etablere et landsdekkende behandlingstilbud til mennesker som utøver vold innenfor rammene av familien. ATV har også vært aktive siden 1995 i å utvikle tilbud til voldsdømte innenfor kriminalomsorgen. Siden 1989 har vi hatt et omfattende samarbeid om behandling med Tyrilistiftelsen. De siste 3 år ha dette vært i form av et samarbeidsprosjekt finansiert med midler fra Helsedirektoratet for å utvikle såkalt "integreert rus-vold behandling".

Utgangspunktet for samarbeidet med Tyrilistiftelsen har vært den sterke sammenhengen mellom rus og vold i rusklienters liv. På gruppenivå er rusmisbrukere i behandling karakterisert ved meget høy tilstedeværelse (over 50%) av:

- Erfaringer som voldsutsatte som en del av ruslivet
- Erfaringer som voldsutøvere som en del av ruslivet
- Erfaringer som voldsoffer i egen oppvekst
- Erfaringer som vitne til vold i egen oppvekstfamilie
- Erfaringer som voldsutsatte eller voldsutøvere i sine voksne intime relasjoner

I Vincent Fellittis store ACE-studie (adverse childhood experience) viser han hvordan negative livshendelser i barndommen slik som vold, ruseksponering og foreldres psykiske problemer danner hovedgrunnlaget for utvikling av alle typer helseatferd som skaper problemer.

Sammenhengen mellom "negative erfaringer" og ulike typer rusproblemer er særlig høy; tilstedeværelsen av (4 eller flere) traumatiske erfaringer som vold og annet øker sannsynligheten for å utvikle følgende problemer

- **Alcoholic** 7.4 x større risiko enn gjennomsnittsbefolkningen
- **Illegal drug use** 4.7 x større risiko
- **Injected drugs** 10.3 x større risiko

Tyrili og ATV begynte sitt samarbeid fordi Tyrili erfarte at den vanligste grunn til at deres brukere falt tilbake til rus etter behandling faktisk var vold eller voldsutøvelse. Deres konklusjon var at det manglet en dimensjon i rusbehandlingen. Professor Larry W. Bennett, USAs største spesialist på sammenhengen mellom rus og vold dokumenterer også hvordan rus og vold går hånd i hånd og gjensidig forsterker hverandre. Videre at voldsatferd eller voldserfaringer er den viktigste grunn til tilbakefall hos rehabiliterte rusmisbrukere.

I Tyrili og ATVs felles kritikk av rusfeltet har vi tatt til orde for at det "norske rusfelt" har en langvarig tradisjon på ignorering og usynliggjøring av vold. Dette har vært helt i tråd med samfunnet for øvrig. Inntil for ca. 20 år siden da det startet en stor bevisstgjøring innenfor samfunn, politikk og helsevesen der man erkjente vold som et enormt og skjult samfunnsproblem og dette problemets omfattende betydning for "uhelse".

Rapporten viser på mange områder hvordan den er preget av en "konservativ" rusforståelse der fenomener som vold, overgrep og traumer ikke kan inkluderes. Først og fremst gjennom at ordet vold ikke nevnes, men også på en rekke steder der vold blir omskrevet til noe annet;

Ungdom med narkotikaproblemer har ofte mange utfordringer. Det kan handle om adferdsproblemer, psykiske lidelser, brutte relasjoner, behov for omsorg og venner, lavt selvbilde og behov for aksept og mestringsfølelse. (s.28)

eller:

Narkotikaavhengighet er medisinsk og psykososialt komplisert å behandle. Man skal behandle avhengigheten, men den enkelte skal også få hjelp til å ta tak i selve livet: forholdet til familien og venner, et sted å bo, komme i utdanning, jobb eller annen aktivitet (s.10)

eller:

Innsatte som har narkotika-problemer, strever ofte med flere problemer samtidig. Mange har store sosiale problemer, dårlig fysisk og psykisk helse, økonomiske problemer og gjeld, og mange mangler et sted å bo etter løslatelse og har et dårlig sosialt nettverk. (s.31)

Alle disse sitatene er eksempler på områder der vold kunne og burde vært nevnt. Etter vår vurdering gjør utvalget seg skyldig i den samme grunnleggende ignorering som har preget vårt rusfelt i over 100 år.

Ordet vold må inn

Vår klare anbefaling er at ordet vold må inn i rapporten:

- I den generelle framstillingen omkring rusmisbruk
- I forslagene til og betraktningene omkring forebyggende arbeid; familievold er en hovedrisikofaktor for utvikling av rusproblemer og det forebyggende arbeidet på dette området må styrkes. Barn i voldsfamilier er i høyrisikozonen og må gis bedre oppfølging
- I forslaget som omhandler innsatte med rusproblemer; vold er et sentralt problem for innsatte med narkotikaproblemer og en risikofaktor for fortsatt rusavhengighet. Programtilbud og innhold under soning må tilpasses dette
- I forslagene som omhandler behandlingskvalitet og innhold; rusfeltet må utvikle voldskompetanse og tilby tilpasset behandling til alle rusmisbrukere som er preget av eller preges av vold.

I mener at det behøves et forslag nr. 23: **Vi må i Norge jobbe for å utvikle integrert rus- og voldsbehandling for alle dem som har vansker med begge problemene.**

22. oktober 2010

For Stiftelsen Alternativ til Vold

Per Isdal
Psykologspesialist
Leder ATV-Stavanger
Prosjektansvarlig Rus-Vold

Pål Kristian Molin
Psykologspesialist
Prosjektleder Rus-Vold